

- Що вивчає політологія?
- Дайте визначення, що таке politics, polity, policy.
- Де й коли виникає політологія?
- Сутність і основні визначення політики.
- Основні політичні ідеї Платона. Устрій ідеальної держави.
- Основні політичні ідеї Арістотеля. Його принципи класифікації політичних режимів.
- Основні політичні ідеї Н. Макіавеллі.
- Основні політичні ідеї Т. Гоббса.
- Основні політичні ідеї Дж. Локка.
- Основні політичні ідеї Ж.-Ж. Руссо.
- Типи легітимного панування за Максом Вебером.
- Ознаки, форми та моделі демократії.
- Конкурентна теорія демократії Й. Шумпетера.
- Що таке поліархія?
- Влада: визначення та функції.
- Формальні та неформальні інститути.
- Походження і сутність держави.
- Модернізація та її виміри. Типологія модернізаційних процесів.
- Форми правління та державного устрою.
- Що таке політичний режим? Основні типи політичних режимів.
- Посткомуністичні політичні режими та їх особливості.
- Політична система суспільства: структура та функції.
- Типологія політичних систем.
- Парламент і парламентаризм. Структура та функції законодавчої влади.
- Президент та президенціалізм. Президентська влада та її повноваження.
- Політичні партії: визначення та функції.
- Типологія політичних партій. Партійні системи та їх різновиди.
- Виборчі системи та їх різновиди.
- Вплив виборчих правил на функціонування політичної системи
- Поняття і функції груп інтересів. Типологія груп інтересів.
- Громадянське суспільство: що це таке?
- Протестні рухи. Поняття та різновиди революцій.
- Проблеми формування політичної нації, основні концепції націоналізму.
- Сутність, структура, функції та типи політичної культури.
- Що таке політична ідеологія? Порівняйте ідеології лібералізму та консерватизму.

- Що таке тоталітаризм? Фашизм, нацизм і комунізм.
- Політичне лідерство: сутність та моделі.
- Політичні конфлікти: сутність та моделі.
- Поняття державного управління. Види, функції та рівні державного управління.
- Місцеве самоврядування: поняття, структура і принципи організації.
- Моделі політичної комунікації. Політична реклама та PR.
- Політична пропаганда: сутність, особливості та види.
- Маніпулятивні технології в публічній політиці. ЗМІ та нові медіа у політичній пропаганді.
- Загальна характеристика та особливості розвитку міжнародних систем.
- Поняття, характеристики та функції міжнародних організацій.

ЛІТЕРАТУРА

I. Підручники та посібники:

1. Демократія: від теорії до практики. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання друге, доповнене. К.: Міжнародна фундація виборчих систем. 2019. https://www.ifes.org/sites/default/files/ifes_ukraine_democracy_from_theory_to_practice_student_handbook_v1_ukr.pdf
2. Основи демократії: Навч. посібник для студентів вищих навч. Закладів за заг. ред. А.Колодій. К., 2002.
3. Парсонс, Вейн. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики: Пер. з англ. К.: Вид. дім. «Киево-Могилянська академія», 2006.
4. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу. заг. ред. В.Бакірова, М. Сазонова. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2008.
5. Себайн Дж. Історія політичної думки. Київ: Основи, 1997.

II. Першоджерела та ключова література:

1. Аджемоглу, Д. Робінсон. Дж. Чому нації занепадають. Походження влади, багатства і бідності. Київ: Наш формат. 2016. 440 с.
2. Арістотель. Політика. К.: Основи, 2000. 239 с.
3. Вебер Макс. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. Київ: Основи, 1998.
4. Гоббс Т. Левіафан. К.: Дух і Літера, 2000.
5. Даль Р. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція. Харків: Каравела, 2002.
6. Лок Дж. Два трактати про правління / пер. з англ. Павло Содомора. К.: Наш Формат, 2020.
7. Мак'явеллі Н. Державець. Харків: Фоліо. 2019.
8. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду, або принципи політичного права. Київ, 2001.
9. Платон. Держава. Київ: Основи, 2000.
10. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат, 2019.

Критерії оцінювання додаткового іспиту з політології

Основними критеріями оцінювання додаткового іспиту з політології є:

- знання та використання політологічних першоджерел, різних теоретичних та наукових підходів, політологічних шкіл для аналізу актуальних проблем культури;
- знання фактографічного матеріалу історії політики;
- повнота відповіді, використання вітчизняної й іноземної фахової літератури для висвітлення питань;
- творчий характер аналізу й узагальнення різних політологічних підходів, фактичних даних на основі сучасних методів і наукових досягнень;
- навички лаконічного, чіткого, логічного, послідовного та грамотного викладу матеріалу, формулювання власних висновків;
- уміння вести полеміку з теоретичних і практичних питань політології, історії політики, уміння проілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами;

**Зразок білету додаткового іспиту зі спеціальності
для здобуття ступеня доктора філософії з політології за третім (освітньо-науковим)
рівнем вищої освіти за спеціальністю С 2 - ПОЛІТОЛОГІЯ**

1. Сутність і основні визначення політики.
2. Влада: визначення та функції.
3. Політичні конфлікти: сутність та моделі.

Критерії оцінювання додаткового іспиту зі спеціальності

Основними критеріями оцінювання додаткового іспиту зі спеціальності є:

- знання та використання політологічних першоджерел, різних теоретичних та наукових підходів, парадигм політичної науки для аналізу актуальних проблем політики та влади;
- знання фактографічного матеріалу політичної історії та сучасного політичного процесу, політичної антропології, політичної культури, політичної філософії, порівняльної політології, геополітики, політичного аналізу та політичного прогнозування;
- повнота відповіді, використання вітчизняної й іноземної фахової літератури для висвітлення екзаменаційних питань;
- творчий характер аналізу й узагальнення різних теоретико-методологічних підходів, фактичних даних на основі сучасних методів і наукових досягнень;
- навички лаконічного, чіткого, логічного, послідовного та грамотного викладу матеріалу, формулювання власних висновків;
- уміння вести полеміку з теоретичних і практичних питань сучасної політології, міжнародної та вітчизняної політичної практики; уміння проілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами.

Екзаменаційний білет складається з трьох питань, які охоплюють теоретичний матеріал з політологічного загалу. Кожне питання оцінюється за наступною системою балів:

200-160 балів	<p>вступник продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, вільне оперування політологічним категоріальним апаратом, провів змістовний політологічний аналіз означеної проблеми;</p> <p>глибоко і всебічно висвітлені знання з історії політичної думки, основних положень політологічних першоджерел та рекомендованої літератури;</p> <p>відповідь повністю репрезентує певну політологічну проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;</p> <p>здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;</p> <p>відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;</p> <p>відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;</p> <p>відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок</p>
159-120 балів	<p>вступник продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, оперування основними політологічними категоріями, аргументовано виклав означену проблему;</p> <p>в цілому висвітлено знання з історії політичної думки, основних положень політологічних першоджерел та рекомендованої літератури; відповідь репрезентує певну політологічну проблему, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми;</p> <p>здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;</p> <p>відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;</p> <p>відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми;</p> <p>відповідь написана грамотно з використанням політологічної фахової лексики.</p>
119-80 балів	<p>вступник продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми;</p> <p>висвітлені знання з історії політичної думки, основних положень політологічних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;</p> <p>відповідь побудована навколо певної політологічної проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;</p> <p>здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;</p> <p>відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;</p> <p>відповідь, в цілому, написана грамотно.</p>

79-40 балів	вступник продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних політологічних категорій; відповідь містить певні уявлення з історії політичної думки, основних положень політологічних першоджерел та рекомендованої літератури; посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні; відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні; відповідь написана з помилками.
39-1 балів	вступник продемонстрував відсутність знань з екзаменаційного питання, основних політологічних категорій; відповідь містить певні уявлення з історії політичної думки, основних положень політологічних першоджерел та рекомендованої літератури; посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні; відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки; відповідь написана з багатьма помилками.
0 балів	відповідь відсутня

При визначенні оцінки додаткового іспиту зі спеціальності підсумовується загальна кількість балів, отриманих вступником за відповіді на три питання екзаменаційного білету, яка ділиться на число питань. Таким чином визначається середній бал за відповідь вступника за шкалою від 100 до 200 балів (із заокругленням до цілого числа). Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо кількість балів із додаткового іспиту зі спеціальності складає не менше 100 балів - "складено".

Вступне випробування відбудеться в очній або дистанційній формі.

Голова предметної комісії,
доктор політичних наук, професор

Олександр ФІСУН

Затверджено на засіданні приймальної комісії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, протокол засідання № 5 від 05.05. 2026 р.

Відповідальний секретар приймальної комісії

Ганна ЗУБЕНКО